

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Suomen Kansanopistoyhdistys pitää tavoitetta kannatettavana. Sivistyksen, demokratian ja yhteiskunnallisen resilienssin vahvistaminen edellyttää kuitenkin korkeakoulutuksen saavutettavuuden tarkastelua nykyistä laajemmasta näkökulmasta.

Visiossa sivistys kytkeytyy vahvasti korkeakouluihin, mutta sivistyksellinen perusta rakentuu laajemmin koko koulutusjärjestelmässä. Sivistyksen tarkastelu edellyttää myös näkökulmaa siihen, miten sivistys on tosiasiallisesti kaikkien saavutettavissa. Korkeakoulutuksen saavutettavuus ei toteudu yksin korkeakoulujen sisäisin ratkaisuin, vaan edellyttää yhteistyötä toimijoiden kanssa, jotka tuovat oppimisen ja sivistyksen kaikkien saataville.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla, erityisesti kansanopistoilla, on keskeinen rooli tässä kokonaisuudessa. Ne tavoittavat laajoja väestöryhmiä, tukevat korkeakouluvalmiuksien kehittymistä ja vahvistavat koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Lisäksi ne toimivat merkittävänä kanavana tutkitun tiedon saavutettavuuden vahvistamisessa koko maassa.

- Tavoitetta tulisi täsmentää siten, että sivistystä tarkastellaan laajemmin koko koulutusjärjestelmän näkökulmasta ja saavutettavuus tunnistetaan sen keskeisenä edellytyksenä.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksukset painottuvat korkeakoulujen sisäisiin toimiin, eivätkä riittävästi huomioi saavutettavuuden käytännön toteutusta.

Saavutettavuutta tulisi tarkastella pedagogisena, sosiaalisena ja alueellisena kokonaisuutena, jossa vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on keskeinen rooli.

- Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä yhteistyötä koskeva näkökulma, jossa korkeakoulujen kumppanit, kuten vapaan sivistystyön oppilaitokset, tunnistetaan osaksi sivistyksen ja saavutettavuuden vahvistamista.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on keskeinen ja hyvin perusteltu. Se tunnistaa tarpeen lisätä koulutusmahdollisuuksia ja vahvistaa siirtymiä koulutusasteiden välillä. Tarkastelu jää kuitenkin kapeaksi, koska siirtymävaiheita ja koulutukseen kiinnittymistä tarkastellaan pääosin korkeakoulujen ja toisen asteen välisenä kokonaisuutena. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisessä on toistaiseksi epäonnistuttu, koska kymmenet tuhannet nuoret aikuiset odottavat opiskelupaikkaa. Opiskelemaan pääsemisen mahdollisuuksia tulee monimuotoistaa ja erityisesti siirtymävaiheita tulisi hyödyntää oppimisvalmiuksien lisäämiseen ja korkeakouluopintojen opiskelemiseen.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset, erityisesti kansanopistot, tukevat käytännössä juuri näitä siirtymiä tarjoamalla ohjattuja, yhteisöllisiä ja joustavia oppimisympäristöjä niille nuorille, joille koulutuspolku ei ole suoraviivainen.

- Tavoitetta tulisi täydentää siten, että siirtymävaiheiden tukeminen nähdään laajempänä kokonaisuutena.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksukset painottuvat korkeakoulujen omiin toimiin, eikä niissä riittävästi huomioida ohjauksen, yhteisöllisyyden ja opintoihin kiinnittymisen merkitystä.

- Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä toimia, jotka vahvistavat siirtymävaiheita tukevia rakenteita korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyönä.
- Tämän tueksi tulisi käynnistää valtakunnallinen kehittämisohjelma, jossa korkeakoulut, vapaan sivistystyön oppilaitokset ja viranomaiset kehittävät yhdessä saavutettavia koulutuspolkuja.
- Uudistuksissa tulisi ensisijaisesti hyödyntää olemassa olevaa vapaan sivistystyön oppilaitosverkostoa uusien rinnakkaisten rakenteiden sijaan.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu, mutta tarkastelu keskittyy korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmään.

Osaamisen kehittäminen ja yhteiskunnan uudistuminen rakentuvat kuitenkin koko elämänkaaren aikana. Vapaan sivistystyön oppilaitokset tukevat osaamisen päivittämistä, uudelleensuuntautumista ja jatkuvaa oppimista erityisesti työikäisen väestön osalta.

- Tavoitetta tulisi täydentää siten, että jatkuva oppiminen nähdään laajempänä kokonaisuutena.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuositukset keskittyvät korkeakoulujen sisäisiin kehittämistoimiin.

- Toimenpidesuositukseen tulisi lisätä toimia, jotka vahvistavat jatkuvaa oppimista sekä yhteistyötä korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välillä.
- Olemassa olevia oppimisympäristöjä ja koulutusrakenteita tulisi hyödyntää nykyistä tehokkaammin.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu, mutta yhteistyötä tarkastellaan pääosin korkeakoulujen keskinäisenä yhteistyönä.

Korkeakoulujen vaikuttavuus ja saavutettavuus rakentuvat myös yhteistyössä niiden kumppaneiden kanssa, kuten vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa.

- Yhteistyötä tulisi tarkastella laajemmin osana koko koulutusjärjestelmää.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksista puuttuu laajempi yhteistyönäkökulma.

- Tulisi luoda pysyvä yhteistyörakenne, jossa korkeakoulut ja vapaan sivistystyön oppilaitokset suunnittelevat ja toteuttavat koulutuspolkuja yhdessä.
- Uudistuksissa tulisi hyödyntää olemassa olevaa oppilaitosverkostoa.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tarkennus:

Rahoituksen monipuolistaminen on perusteltua, mutta sen kohdentumiseen tulee kiinnittää huomiota.

- Tavoitteessa tulisi korostaa rahoituksen kohdentumista saavutettavuutta, siirtymävaiheita ja jatkuvaa oppimista tukeviin rakenteisiin, joissa myös vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on keskeinen rooli.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpidesuosituksukset keskittyvät rahoituslähteisiin, mutta eivät riittävästi kohdentumiseen.

- Rahoitusmallien tulee varmistaa, että resurssit kohdentuvat myös vapaan sivistystyön oppilaitoksille silloin, kun ne toteuttavat koulutusta, ohjausta ja siirtymävaiheita tukevia palveluja.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Kokonaisuus on kunnianhimoinen, mutta jää osin keskeneräiseksi.

- Keskeinen puute on vapaan sivistystyön oppilaitosten ja muiden korkeakoulujen kumppaneiden roolin tunnistamisen puuttuminen.
- Esitämme, että visioon lisätään selkeä kirjaus yhteistyöstä sekä käynnistetään valtakunnallinen kehittämisohjelma, jossa hyödynnetään vapaan sivistystyön oppilaitosten osaamista korkeakoulutustason nostamisessa.
- Uudistuksissa tulee ensisijaisesti hyödyntää olemassa olevia rakenteita ja verkostoja.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuva on pääosin oikeansuuntainen, mutta painottuu korkeakoulujärjestelmään.

- Sitä tulisi täydentää näkökulmalla, jossa huomioidaan laajemmin yhteiskunnallinen tilanne, tulevaisuuden muutostekijät sekä työelämä. Tilannekuvaa tulisi täydentää näkökulmalla, jossa huomioidaan vapaan sivistystyön oppilaitosten rooli saavutettavuuden, siirtymien ja jatkuvan oppimisen tukemisessa.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on kunnianhimoinen ja oikeansuuntainen.

- Sen vaikuttavuus jää rajalliseksi, mikäli ratkaisut kohdistuvat pääosin korkeakoulujen sisälle.
- Korkeakoulutusta tulee kehittää osana laajempaa koulutusjärjestelmää, jossa myös vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on keskeinen rooli.

9. Muut kommentit

- Korkeakoulutustason nostaminen edellyttää ohjattuja, saavutettavia ja joustavia oppimispolkuja.
- Vapaan sivistystyön oppilaitokset, erityisesti kansanopistot, tarjoavat jo näitä ratkaisuja, ja niiden osaaminen tulisi hyödyntää täysimääräisesti osana koulutusjärjestelmän kehittämistä.

Pantsar Tytti
Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry